

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER'İN DOĞU TÜRKİSTAN TUTUMU RAPORU

EYLÜL 2022

ETHR
DOĞU TÜRKİSTAN İNSAN HAKLARI İZLEME DERNEĞİ
شەرقىي تۈركىستان ئىنسان ھەقلىرى كۆزىتىش جەمئىيىتى
EAST TURKISTAN HUMAN RIGHTS WATCH ASSOCIATION
مرصد تركستان الشرقية لحقوق الإنسان

Birleşmiş Milletler'in Doğu Türkistan Tutumu Raporu
Eylül 2022

Tüm hakları saklıdır. Yayıncı izni olmaksızın, kısmen de olsa elektronik ve mekanik herhangi bir yöntemle çoğaltılamaz ve iletilemez. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Referans için: ETHR, Birleşmiş Milletler'in Doğu Türkistan Tutumu Raporu, ETHR, Eylül 2022.

ETHR
DOĞU TÜRKİSTAN İNSAN HAKLARI İZLEME DERNEĞİ
شەرقىي تۈركستان ئىنسان ھەقلىرى كۆزىتىش جەمئىيىتى
EAST TURKISTAN HUMAN RIGHTS WATCH ASSOCIATION
مرصد تركستان الشرقية لحقوق الإنسان

Doğu Türkistan İnsan Hakları İzleme Derneği
Karagümrük Mah. Sarmaşık Sok. No:43 Fatih, İstanbul, Türkiye
www.ethrw.org | info@ethrw.org

Anahtar noktalar:

Özet:

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği tarafından Michelle Bachelet'in görevinden ayrılmasına dakikalar kala yayınlanan Çin'in Doğu Türkistan'da gerçekleştirdiği insan hakları ihlallerine dair rapor beklenen etkiyi oluşturmaktan uzak kalmıştır. Söz konusu rapor sonrasında insan hakları kuruluşları tarafından ve Doğu Türkistan diasporası tarafından hem Birleşmiş Milletler hem de Michelle Bachelet'e yönelik eleştirilerde bulunulmuştur. Çin'in BM içindeki etkisinin bir kez daha ortaya çıktığı rapor, soykırım ve asimilasyon gibi kelimeleri içermemesinin yanı sıra Çin'in sebep olduğu insan hakları ihlallerinin insanlığa karşı suç kapsamına girebileceğini ifade etmesi bakımından önem arz etmektedir. Yaptırım, siyasi izolasyon, ambargo vb. önleyici tedbirlerin alınmaması halinde Çin'in bölgedeki zulmünün artarak nüfuzu altındaki diğer bölgelere de yayılması riskinden endişe edilmektedir.

Giriş

Doğu Türkistan'da Çin Komünist Partisi (ÇKP) yönetimi altında uzun süredir ciddi insan hakları ihlallerine maruz kalan Uygur, Kazak ve diğer Müslüman ve Türk halklar Xi Jinping yönetimi altında, "Yeniden Eğitim Merkezi" adı altında kurulan binlerce Toplama Kamplarında çeşitli işkence ve asimilasyon faaliyetlerine maruz kalmaktadırlar. ÇKP yönetimi tarafından yürütülen bu sistematik asimilasyon her geçen gün uluslararası kamuoyunun da gündemini daha fazla meşgul etmektedir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Kanada ve Hollanda gibi ülkeler Çin'in Doğu Türkistan'da gerçekleştirdiği eylemleri soykırım olarak tanırken birçok ülke de Çin'in eylemlerini kınamakta ve bu eylemlere yönelik tepki göstermektedir. Bu kapsamda, Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Yüksek Komiserliği tarafından, Yüksek Komiser Michelle Bachelet'in görevden ayrılmasına dakikalar kala yayınladığı rapor, Çin'in Doğu Türkistan'da gerçekleştirdiği eylemlerin boyutlarının anlaşabilmesi ve uluslararası kamuoyunda bir farkındalık oluşturabilmesi bakımından önem arz etmektedir. Ancak, rapora ve uluslararası kurumlar ile bu kurumların temsilcilerine yönelik birtakım eleştiriler de bulunmaktadır.

Bu bağlamda, bu analiz, bir boyutuyla Uygurlar başta olmak üzere Doğu Türkistan Türklerinin maruz kaldıkları hak ihlallerine karşı ÇKP yönetimine yönelik caydırıcı ve yaptırım gücü olan politika ve eylemlerde bulunulmasının gerekliliğini ifade etmeyi, diğer boyutuyla ise Çin'in soykırıma varan sistematik hak ihlallerine karşı önleyici *(pre-emptive)* bir analiz ortaya koymayı hedeflemektedir.

Çin'in Birleşmiş Milletler ve Alt Birimlerindeki Etki Alanı

BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri Michelle Bachelet, 2018 yılından bugüne kadar sürdürdüğü görevini ikinci kez aday olmayacağını açıklayarak devretti. Ancak aylar öncesi Doğu Türkistan'ı ziyaret ederek Çin politikasını destekler nitelikte açıklama yapan Bachelet görevden ayrılmadan sadece birkaç dakika önce Çin'in Doğu Türkistan'da gerçekleştirdiği insan hakları ihlallerine dair uzun süredir beklenen raporu açıklayarak görevinden ayrıldı. Ayrıca, söz konusu rapor, Bachelet›in BM insan Hakları Konseyi›ne raporun kesinleştiğini bildirmesinden bir yıl sonra yayınlanmıştır. Bu durum hem BM'ye hem de Bachelet'e yönelik birçok eleştiriyi de beraberinde getirmiştir.

"BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR)'nin Çin'in Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi›ndeki İnsan Hakları Endişelerinin Değerlendirilmesi" başlıklı raporda Çin'in uygulamaları insan haklarının ihlali olarak değerlendirilmiş ve bunun insanlık suçu olarak nitelendirilebileceği belirtilmiştir.[1] İçerisinde soykırım ifadesinin geçmemesinden yayınlanış tarihine ve

şekline kadar birçok eleştiriye hedef rapor Çin'in uzun yıllardır yürüttüğü asimilasyon ve sistematik soykırım politikalarına karşı yeterince etki oluşturamamıştır. Zira, Çin'in Doğu Türkistan'da gerçekleştirdiği ve soykırım seviyesine ulaşan insan hakları ihlalleri dünya tarafından bilinirliği olan bir konudur. Bu ihlallerinin uluslararası toplum tarafından açıkça tanık olunan bir başlık olduğu görülmektedir. Örneğin, ÇKP yönetiminin tüm inkâr ve çarpıtmalarına rağmen Doğu Türkistanlıların "Yeniden Eğitim Merkezleri"nde gönüllü olarak bir eğitim programına değil toplama kamplarında zorunlu bir asimilasyona maruz kaldıkları, söz konusu kamplardan sızdırılmış olan Xinjiang Polis Belgeleri *(Xinjiang Police Files)*'nde açıkça görülmektedir.[2] Bu belgeler ışığında, ABD ve birçok ülke ÇKP'nin bir soykırım suçu işlediğini kabul ederken Bachelet yönetimindeki BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği bu konuda pasif bir tavır sergilemiştir.

23-28 Mayıs 2022 tarihleri arasında önce Çin'i ardından Doğu Türkistan'ı ziyaret eden Bachelet bu ziyareti ile de hem uluslararası kamuoyunda hem de Doğu Türkistan diasporasında büyük bir hayal kırıklığı yaratmıştır.[3] Çinli yetkililerin önceden belirlediği alanlar dışında bir ziyaret gerçekleştirmeyen ve yaptığı açıklamalarda Çin'e karşı açık bir tavır almamakla suçlanan Bachelet soykırımın faili olan Çin'i yatıştırmaya yönelik tutumları ile kendisinden yaşananlara dair bir tavır takınmasını bekleyen kitleleri şaşkına çevirmiştir. Ancak, Bachelet'in geçmişine bakıldığında Çin'e karşı takındığı yumuşak tavrın tesadüf ya da korkunun bir sonucu olmadığı kanısına ulaşılabilmek zor değildir. Sosyalist Parti içerisinde siyaset yapan Bachelet Şili'de Sağlık ve Savunma Bakanlıkları görevlerini yürütmüştür. 2006 yılında Şili Cumhurbaşkanı olarak seçilmiş ve 2014 yılında seçimleri kazanarak bu görevini sürdürmüştür.[4] 2018 yılında ise BM Genel Sekreteri Antonio Guterres'in de destek ve tavsiyesi ile BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği görevine getirilmiştir.[5]

Guterres'in kendisinin de özellikle insan hakları konusunda yaşanan ihlal olaylarına karşı görmezden gelen tavırları sebebiyle eleştirildiği göz önüne alındığında, uluslararası toplumun en güçlü temsilcilerinden olan bu kurumların yöneticilerinin de insan hakları ihlallerine sebep olan kişi ya da devletleri cesaretlendirici bir tavır içerisinde oldukları söylenebilmektedir. Öyle ki, İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW) tarafından da dile getirildiği gibi, Guterres bir gazeteci olan Cemal Kaşıkçı'nın Suudi Arabistan veliaht prensi tarafından öldürülmesine, Trump yönetiminin göçmen çocukları ailelerinden ayırmasına ve sınıra bir utanç duvarı örmesine, Esad Rejimi ve Rus kuvvetlerinin Suriye'de okul, hastane ve mülteci kamplarını bombalayarak sivilleri katletmesine de tepkisiz kalmıştır. [6]

Hem Guterres'in hem de Bachelet'in bu sessizliklerinin bir sebebinin de BM'nin ABD'den sonra en büyük fon sağlayıcısının Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) olması yönünde eleştiriler de bulunmaktadır.

ÇHC %12 ile BM'nin en büyük ikinci fon sağlayıcısıdır.[7] Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik başlattığı işgal girişiminde de kendisinden beklenen tepkiyi göstermeyen Guterres'in Çin'in işlediği soykırımı görmezden gelmesi ve bu konudaki pasif tavırları, Portekiz Başbakanı olduğu dönemde karşı karşıya kaldığı ekonomik kriz sırasında sosyalist bir başbakan olarak Çin'den aldığı maddi destek ve Pekin'e duyduğu sempati ile bağdaştırılmaktadır.

Görsel: BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri Michelle Bachelet Doğu Türkistan raporunun sunumunda. [kaynak: CNN, 1 Eylül 2022]

Ayrıca, bu katkı ve Çin'e karşı bakışı, Guterres'in Bachelet'in adaylığına olan desteği ile de ilişkilendirilmektedir. Bachelet'in göreve geldiği 2018 yılında ÇKP yönetiminin Doğu Türkistan'a yönelik baskıları da artmıştır. Bu dönemde Çin'in sistematik bir şekilde gerçekleştirdiği insan haklarına aykırı faaliyetlerini görmezden gelen Bachelet zaman zaman ABD ve batılı devletleri eleştirmekten geri durmamıştır. ABD ve diğer Batılı devletlerin BM'nin alt birimlerine olan ilgisiz tavırları ve gereken önemi vermemeleri Çin ve Rusya gibi ülkelerin bu birimleri kendi çıkarları doğrultusunda suistimal etmelerine zemin hazırlamıştır. Ayrıca, Bachelet'in göreve geldiği dönem ABD eski başkanı Donald Trump'ın ABD'yi bazı uluslararası kurumlardan çekmek istediği ve fon kesintilerine gittiği dönem ile aynı zamana denk gelmiştir. Bu durumlar, Çin'e hem maddi destek sağlama yolu ile hem de diplomasi ve siyaset kanalları ile bu gibi kurumlardaki etkisini arttırmak için bir fırsat alanı açmıştır.

Öyle ki, Çin, BM bünyesinde gerçekleşen faaliyet ve toplantılardan doğrudan ya da dolaylı olarak bilgi sahibi olabilmektedir.[8] Bunun yanı sıra, Çin'e yönelik bir şikâyet olduğunda şikâyette bulunan kişilerin bilgilerinin Çin makamlarına sızdırıldığına dair bazı kanıtlar ortaya çıkmıştır. Böylesine büyük ve uluslararası bir kurumun kontrol mekanizmasında oldukça etkin olan ÇKP yönetimi, gerekli durumlarda ise Bachelet gibi kendisine yakın olan isimler vasıtasıyla kendisine yönelik şikâyet ve suçlamaları bertaraf etmektedir. Eleştirinin en ufağına dahi tahammülü olmayan ÇKP yönetimi, Doğu Türkistan'da Uygur, Kazak ve diğer Müslüman ve Türk halklara yönelik yürüttüğü sistematik soykırım ve asimilasyonu reddetmeye devam etmekte ve bunu uluslararası kurumları ve yetkililerini etkisi altına alarak yapmaktadır. Ancak, BM tarafından görevlendirilen bağımsız araştırmacılar Doğu Türkistan'da yaşanan hak ihlallerine dair bir rapor hazırlayarak bu raporun paylaşılmasına yönelik kararlılıklarını ortaya koymuşlardır. Bachelet'in rapora müdahale yetkisinin olmaması ve araştırmacıların bu kararlılıkları sonucunda paylaşılan söz konusu rapor her ne kadar eksikleri olsa da Çin'in bölgede uyguladığı soykırıma karşı bir kazanım ya da bir adım olarak görülebilir.

Geciken Rapor ve Ertelenen Hesaplar

Çin'in, Doğu Türkistan'da gerçekleştirdiği soykırım ve asimilasyon Çin'in tüm yalanlamalarına rağmen BBC gibi uluslararası medya ve araştırma kurumlarınca birçok kez belgelenmiştir. Bu konudaki son kanıtlardan biri de 2022 yılının mayıs ayı içerisinde Doğu Türkistan bölgesindeki polis merkezlerindeki bilgisayarların "hacklenmesi" sonucunda ortaya çıkan belgelerdir. Bu belgelerle ÇKP yönetiminin bölgedeki soykırım ve asimilasyon faaliyetlerine kılıf olarak öne sürdüğü "Yeniden Eğitim Merkezi" savının da yalan olduğu bir kez daha ortaya çıkmıştır. Söz konusu belgelerde 2018 yılında çekilmiş beş binin üzerinde fotoğraf da yer almaktadır. Bu fotoğraflardaki Uygurların yanında duran silahlı ve coplu güvenlik görevlileri kampların eğitim kampları ile bir alakası olmadıklarını belgelendirmiştir. Fotoğrafların çekildiği yılın Bachelet'in BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'nin başına geçtiği yıl olması da ayrıca dikkat çekicidir. Söz konusu belgelerdeki yazışmalarda ise kamplardaki tüm alanlarda silahlı güvenlik güçlerinin bulunmasının gerektiği belirtilmektedir. Gözetleme kulelerinde bulunan keskin nişancılar ve makineli tüfekler kamplardan kaçanları vurmakla görevlendirilirken, hastalık sebebiyle hastaneye nakledilen Uygurlar ise elleri ve gözleri bağlı şekilde hastaneye sevk edilmektedir. Söz konusu bu kamplarda 1,5 milyondan fazla Uygur'un tutulduğu[9] göz önünde bulundurulduğunda, yaşanan insani krizin ve hak ihlallerinin boyutu daha iyi anlaşılabilmektedir.

Görsel: Çin'in Doğu Türkistan'daki toplama kamplarından sadece birinin uydu görüntüsü. [Kaynak: BBC, 2018]

Tüm bu gerçekler; fotoğraf, video, resmi, yazışmalar ve tanık ifadeleriyle sabitken BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği tarafından paylaşılan raporun Çin'in bölgedeki insan hakları ihlallerine ve insanlık onuruna aykırı faaliyetlerine yönelik gerçekleri tüm açıklığıyla içermesine dair beklentiler mevcuttu. Ancak, Çin üzerinde uluslararası bir baskı kurması, Çin'in işlediği soykırım suçunu açıkça ifade etmesi ve sistematik asimilasyona dair bilgiler içermesi beklenen rapor bu beklentiyi karşılamaktan uzak kalmıştır. Halihazırda, Bachelet'in Çin ziyareti rapora dair bu beklentilerin gerçekleşmesinin pek de mümkün olmadığına dair önemli bir işarettir. Bachelet'in Çin'e gerçekleştirdiği resmi ziyaretlerde Çin'in gerçekleştirdiği insan hakları ihlallerine yönelik yumuşak tutumu ve ziyaret sonrasında yaptığı açıklamada Çin'i suçlamaktan kaçınması Çin'in hesap verebilirliğini arttırmaya yönelik çabaları baltalamak olarak yorumlanmıştır. Bu durum, Bachelet'in bir Çin propagandasına alet olduğuna yönelik yorumları da beraberinde getirmiştir.[10]

Bachelet'in Doğu Türkistan'a gerçekleştirdiği ziyarette Uygurlarla ve bölgedeki ailelerle görüştürülmediğini ve bölgedeki ziyaretlerinde kendisine daima ÇKP yetkililerinin eşlik ettiğini itiraf etmesi, söz konusu raporun güvenilirliği ve geçerliliği açısından önem arz etmektedir. Uzun süredir ertelenen BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'nin bu raporunun, Doğu Türkistan'da insanlığa karşı işlenen suçlar ve insan hakları ihlalleri için Çin'i ne kadar baskı altına alabileceğini ise zaman gösterecektir.

Yayınlanan raporda daha önceki birçok rapor ve dokümanda yer alan ve kanıtlanmış olan birçok bilgiye yer vermek bir yana soykırım ve asimilasyon kelimeleri dahi kullanılmamıştır. Rapor, bazı noktalarda eksik ve yetersiz kalan, bazı noktalarda ise var olanı çok daha hafif haliyle dile getiren tutumu sebebiyle eleştirilse de Çin'in Doğu Türkistan'da Uygur, Kazak ve diğer Müslüman ve Türk halklara yönelik yürüttüğü faaliyetlerin insanlık dışı ve korkunç olduğunu ve bunların açık birer insan hakkı ihlalleri olduğunu kabul etmesi bakımından önem arz etmektedir.

Özgürlük İçin Bir Yol: Çin'in Uygur Soykırımı ve Zorunlu Göç

ÇKP yönetiminin Doğu Türkistan'daki Uygurları ülkenin diğer bölgelerine göç etmeye zorladığına dair raporlar yayınlanmaktadır. *Policy Research Group* isimli düşünce kuruluşunun ÇKP yönetiminin Uygurları zorla başka bölgelere göç etmeye zorlarken bunu şirketler üzerinden yaptığına dair bilgilerin yer aldığı raporu buna bir örnektir. *Radio Free Asia* (RFA) tarafından yayınlanan bilgilere atıfta bulunan düşünce kuruluşu, 2021 yılında Doğu Türkistan bölgesinden, aralarında 16 yaşındaki kız ve erkek çocuklarının da olduğu 3 binden fazla Uygur'un işçi olarak zorla Çin'in farklı bölgelerine gönderildiğini belirtmektedir. Bu sayının 2022 yılında daha da artacağı öngörülmektedir.[11]

Hanifikasyon politikası[12] kapsamında Uygurlar dahil bünyesindeki tüm farklı etnik unsurları Çinlileştirme politikası yürüten ÇKP yönetimi bu yönüyle açık bir insan hakları ihlaline sebep olurken binlerce kişiyi de zorla yerinden ederek göç etmeye zorlamaktadır.

Uygurların ülke içinde maruz bırakıldıkları bu zorunlu göç ve yerinden edilme politikaları karşısında ülke dışına göç hareketliliği artış gösterme eğilimindedir. Şu anda 1,5 milyondan fazla Doğu Türkistan kökenli insan yurt dışında yaşamaktadır.[13] Uygurlar için göç deneyimi özellikle Komünist Parti yönetimi sonrasında başlamış ve zamanla bir gerçeklik halini almıştır. Bu deneyimle 50'den fazla ülkeye göç etmiş olan Uygurlar bir diaspora oluşturmayı başarmışlardır. ÇKP yönetimi altında maruz kaldıkları sistematik soykırım ve asimilasyon, ÇKP yönetiminin bölgeye yönelik baskıcı politikaları ve diğer zulümler sebebiyle göç etmek isteyen bölge halkı içinse göç etmek hiç de kolay değildir. Bölgeden göç etmenin neredeyse imkânsız olduğu bu coğrafyada bir yol bulup diğer ülkeler sığınmayı başaranlar ise sığındıkları ülkelerin bir kısmının Çin ile olan yakın ilişkileri sebebiyle bu ülkelerin kendilerine sığınmış olan sığınmacıları ÇKP hükümetine geri iade etmesi gibi durumlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu bakımdan, söz konusu BM raporunun ve daha önce ortaya çıkmış olan kanıtların, ÇKP yönetiminin bölgedeki insan haklarına aykırı faaliyetlerine son vermesine ve muhtemel bir göçün önlenmesine yarar sağlaması gerekmektedir.

Sonuç

Şüphesiz ki, Çin'in Doğu Türkistan'da gerçekleştirdiği hak ihlalleri ve soykırıma varan sistematik asimilasyon politikaları karşısında uluslararası toplumun bu eylemleri kınamanın ötesine geçmesi gerekmektedir. Rapor, uluslararası toplumun Doğu Türkistan meselesine yönelik tepkisi açısında önemli bir adım olarak görülebilir. Ayrıca, rapor, ÇKP yönetimine karşı bundan sonra atılacak adımlar karşısında daha somut ve anlamlı çıktılar almak açısından da önem arz etmektedir. Ancak, BM ve alt birimlerindeki Çin nüfuzu ve etkisi konusunda daha dikkatli davranılmalı ve Çin'in uluslararası kurumları ve bu kurumlara ait birimleri manipüle etmesine izin verilmemelidir. BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Bachelet döneminde sergilenen pasif tutumundan vazgeçerek Çin'e karşı daha sert ve caydırıcı faaliyetlerde bulunmalıdır.

ÇKP yönetiminin yayınlanan 48 sayfalık rapora karşılık olarak 131 sayfalık bir rapor yayınlaması[14] Uygur, Kazak ve diğer Müslüman ve Türk halklara yönelik işlenen hak ihlallerine dair BM ve uluslararası toplumun ne derece duyarsız kaldığının bir göstergesi niteliğindedir. ÇKP yönetiminin suçlamaları kabul etmeyen ve asılsız iddialara dayandırarak yayınladığı rapor ise işlediği suçun büyüklüğü karşısında ne derece bir panik içerisinde olduğunun bir göstergesidir.

KAYNAKLAR

1. OHCHR. (2022). Assessment of human rights concerns in the Xinjiang Uyghur Autonomous Region, People's Republic of China. Erişim Tarihi: 01 Eylül 2022, Erişim Adresi: https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/countries/2022-08-31/22-08-31-final-assesment.pdf

2. Xinjiang Police Files. (2018). Erişim Tarihi: 01 Eylül 2022, Erişim Adresi: https://www.xinjiangpolicefiles.org/

3. Deutsche Welle. (). Erişim Tarihi: 02 Eylül, Erişim Adresi: https://www.dw.com/en/critics-pressure-un-rights-chief-over-xinjiang-silence-during-china-trip/a-61930399

4. European Parliament. Biographical Sketch: Michelle Bachelet. Erişim Tarihi: 02 Eylül, Erişim Adresi: https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/femm/dv/cv_michelle_bachelet_/cv_michelle_bachelet_en.pdf

5. Louis Charbonneau. (2022). "UN Chief Should Name Bold Rights Advocate to Succeed Bachelet". Erişim Tarihi: 02 Eylül 2022, Erişim Adresi: https://www.hrw.org/news/2022/06/15/un-chief-should-name-bold-rights-advocate-succeed-bachelet

6. Kenneth Roth. (2019). ‘‘UN Chief Guterres Has Disappointed on Human Rights’’. Erişim Tarihi: 02 Eylül, Erişim Adresi: https://www.hrw.org/news/2019/07/22/un-chief-guterres-has-disappointed-human-rights

7. Almanya Federal Dış İşleri Bakanlığı Resmi İnternet Sayfası. ‘‘Background information: Contributions to the United Nations budget’’. Erişim Tarihi: 02 Eylül, Erişim Adresi: https://www.auswaertiges-amt.de/en/aussenpolitik/internationale-organisationen/vereintenationen/-/281336

8. HRW. (2017). The Costs of International Advocacy: China›s Interference in United Nations Human Rights Mechanisms. Erişim Tarihi: 02 Eylül, Erişim Adresi: https://www.hrw.org/report/2017/09/05/costs-international-advocacy/chinas-interference-united-nations-human-rights

9. Adrian Zenz. (2020). ‘‘China Suppression Of Uighur Minorities Meets U.N. Definition Of Genocide, Report Says’’. Erişim Tarihi: 02 Eylül 2022, Erişim Adresi: https://www.npr.org/2020/07/04/887239225/china-suppression-of-uighur-minorities-meets-u-n-definition-of-genocide-report-s & Bryan Wood. ‘‘What is happening with the Uighurs in China? Erişim Tarihi: 02 Eylül, Erişim Adresi: https://www.pbs.org/newshour/features/uighurs/

10. Amnesty International. (2022). ‘‘China: Long-delayed UN report must spur accountability for crimes against humanity in Xinjiang’’. Erişim Tarihi: 02 Eylül 2022, Erişim Adresi: https://www.amnesty.org/en/latest/news/2022/09/china-long-delayed-un-report-must-spur-accountability-for-crimes-against-humanity-in-xinjiang/

11. Shohret Hoshur. (2021). ‘‘Chinese company transfers thousands of Uyghurs from Xinjiang to Nanjing’’. Erişim Tarihi: 02 Eylül 2022, Erişim Adresi: https://www.rfa.org/english/news/uyghur/uyghur-forced-labor-11132021101447.html

12. Çin Komünist Partisi›nin, Çinli olmayan toplulukları Çin›in diğer bölgelerine göndererek asimile etme ve Han-Çinlileri de bu bölgelere yerleştirerek bu bölgeleri Çinlileştirmeye yönelik sistematik yerleşim politikaları ve faaliyetlerini ifade etmektedir. Bu metinde Doğu Türkistan (Xinjiang)›daki Uygur, Kazak ve diğer Müslüman ve Türk halklara yönelik faaliyetlerini betimlemek için kullanılmıştır. Detaylı bilgi için: Liu, Amy & Peters, Kevin. (2017). The Hanification of Xinjiang, China: The Economic Effects of the Great Leap West. Studies in Ethnicity and Nationalism. 17. 265-280. 10.1111/sena.12233.

13. Anna Sirianni and Patrick Jarenwattananon. (2021). ‘‘New Report Details Firsthand Accounts Of Torture From Uyghur Muslims In China’’. Erişim Tarihi: 02, Eylül, Erişim Adresi: https://www.npr.org/2021/06/10/1005263835/new-report-details-firsthand-accounts-of-torture-from-uyghur-muslims-in-china & Helen Davidson. (2021). ‘‘Chinese agents operating abroad to get Uyghurs deported, ICC told’’. Erişim Tarihi: 02 Eylül 2022, Erişim Adresi: https://www.theguardian.com/world/2021/nov/11/chinese-agents-operating-abroad-to-get-uyghurs-deported-icc-told#:~:text=The%20Uyghurs%20are%20a%20predominantly,live%20overseas%20as%20a%20diaspora

14. Aljazeera. (2022). ‘‘UN, China present opposed reports on Uighurs in Xinjiang’’.
Erişim Tarihi: 02 Eylül, Erişim Adresi: https://www.aljazeera.com/news/2022/9/1/un-china-present-diametrically-opposed-views-on-xinjiang

Doğu Türkistan İnsan Hakları İzleme Derneği (ETHR), 2019 yılında İstanbul'da kurulmuş kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşudur.

Doğu Türkistanlılar tarafından kurulan ETHR, Çin tarafından işgal edilen, hukukun ve insan haklarının hiçe sayıldığı Doğu Türkistan'da yaşanan hak ihlallerinin, uygulanan baskıcı politikaların ve soykırım sisteminin araştırılması ve gözlenmesi; diasporadaki Doğu Türkistanlılara yönelik hak ihlallerinin ortaya konması amacını taşımaktadır.

ETHR, güvenilir kaynaklar ve tanıklıklar temelinde, insan hakları araştırma yöntemlerini kullanarak yaşanan hak ihlallerini rapor haline getirmeyi ve dünya kamuoyunu bilgilendirmeyi hedeflemekte, bu raporları hazırlarken gerçek verileri kullanmaya, abartılı ve sağlıksız bilgilerden kaçınmaya azami ölçüde dikkat etmektedir.

ETHR

DOĞU TÜRKİSTAN İNSAN HAKLARI İZLEME DERNEĞİ

شەرقىي تۈركىستان ئىنسان ھەقلىرى كۆزىتىش جەمئىيىتى

EAST TURKISTAN HUMAN RIGHTS WATCH ASSOCIATION

مرصد تركستان الشرقية لحقوق الإنسان

Karagümrük Mah. Sarmaşık Sok. No:43 Fatih, İstanbul, Türkiye
www.ethrw.org | info@ethrw.org

Doğu Türkistan İnsan Hakları İzleme Derneği
Karagümrük Mahallesi Sarmaşık Sokak
No:43 Fatih İstanbul
İletişim: 0212 524 69 99
mail: info@ethrw.org
www.ethrw.org